

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

Національний університет «Запорізька політехніка»
(повне найменування закладу вищої освіти)

Кафедра «Менеджмент»
(найменування кафедри, яка відповідає за дисципліну)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Прекан ФЕУ

Владислав КОРОЛЬКОВ

29 08 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

20 Місцевий та регіональний розвиток

(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
(код і найменування спеціальності)

освітня програма (спеціалізація) «Регіональне управління»
(назва освітньої програми (спеціалізації))

факультет економіки та управління
(найменування факультету)

мова навчання державна

2022 рік

2

Робоча програма _____ ОК 20 Місцевий та регіональний розвиток _____ для здобувачів вищої освіти

(назва навчальної дисципліни)

спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

освітня програма (спеціалізація) «Регіональне управління»

(назва освітньої програми (спеціалізації))

« 22 » 08 _____, 2022 року - 21 _____ с.

Розробники: Гудзь П.В., доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри менеджменту

Протокол від « 29 » _____ 08 _____ 2022 року № 1

Завідувач кафедри _____ менеджменту

(найменування кафедри)

« 29 » _____ 08 _____ 2022 року _____

(підпис)

(Тетяна ПУЛІНА)

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки та управління

(найменування факультету)

Протокол від « 29 » _____ 08 _____ 2022 року № 37

« 29 » _____ 08 _____ 2022 року Голова _____

(підпис)

(Владислав КОРОЛЬКОВ)

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

2022 рік

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни			
		денна форма навчання		заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 8,0	Галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування» (шифр і назва)	нормативна обов'язкова			
Модулів –	Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування» Освітня програма «Регіональне управління»	Рік підготовки:			
Змістових модулів – 2		2-й		2-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____		Семестр			
(назва)					
Загальна кількість годин – 240 (120 3 сем. + 120 4 сем.)		3-й		4-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 6 год. самостійної роботи студента – 8 год.	Лекції				
	30	28	6	6	
	Практичні, семінарські				
	14	14	2	2	
	Лабораторні				
	Самостійна робота				
	56	58	92	92	
	Індивідуальні завдання:				
	20	20	20	20	
	Вид контролю				
залік	іспит	залік	іспит		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 36,7% до 63,3%

для заочної форми навчання – 2,3% до 91,7%.

2. Мета навчальної дисципліни

Мета: формування теоретичних і практичних знань про закономірності та особливості функціонування місцевої та регіональної економіки, сучасний стан і напрямки регіонального та локального розвитку економіки в умовах євроінтеграційних процесів; визначення ролі громадянського сектора в структурі факторів місцевого і регіонального розвитку; обґрунтування організаційно-економічних механізмів управління місцевим економічним розвитком, а також соціальних, екологічних та аспектів розвитку територіальної економіки в умовах становлення територіальних громад.

Для досягнення мети навчальний процес спрямовано на вивчення широкого кола загальних питань національної та регіональної економіки. Відповідно до мети курсу визначено низку **завдань**:

- аналіз сучасного стану регіональної політики в Україні;
- вивчення закономірностей та особливостей функціонування локальної та регіональної економіки порівняно з економіками інших країн;
- засвоєння економічних теорій розвитку регіональної та місцевої економіки;
- обґрунтування фінансово-економічної незалежності територіальних громад і регіонів; визначення соціальних результатів економічного розвитку регіонів та ОТГ;
- розгляд сучасного стану і основних напрямів регіонального розвитку економіки;
- визначення і обґрунтування стратегічних пріоритетів і операційних цілей розвитку територій та механізмів їх досягнення;
- застосування методів оцінювання економічної ефективності місцевого та регіонального розвитку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати

загальні компетентності:

ЗК1 Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК2 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

ЗК3 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

ЗК4 Здатність бути критичним і самокритичним

ЗК5 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації

ЗК6 Здатність працювати в команді

ЗК7 Здатність планувати та управляти часом

ЗК8 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми

ЗК 10 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК11 Здатність спілкуватися іноземною мовою

ЗК12 Навички міжособистісної взаємодії

ЗК13 Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК1 Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів

СК3 Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки

СК7 Здатність готувати проекти управлінських рішень та їх впроваджувати

СК9 Здатність впроваджувати інноваційні технології.

СК10 Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування.

СК11 Здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування

Очікувані програмні **результати навчання**:

Програмні результати навчання ОП	Методи навчання	Форми оцінювання
----------------------------------	-----------------	------------------

<p>ПРН 1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.</p>	<p>Поєднання лекцій, практичних занять. Презентації (колективні, індивідуальні). Кейси. Ділові ігри «Студентський кейс-чемпіонат». Робота в малих групах. Управлінські ситуації. з прийняття рішення. Диспути. Написання тез доповідей. Методи – «мозковий штурм», метод «перевернутого класу». Методи самонавчання..</p>	<p>- поточний та рубіжний контроль, практичні заняття, тести, практичні завдання); - модульний контроль (самостійне опрацювання тем, усне і письмове опитування, підготовка презентацій, формування і презентація наукових доповідей (тези, есе); сертифікат від <i>Prometheus</i> «Підготовка та впровадження проектів розвитку громад», підсумковий тест семестровий контроль (іспит),</p>
<p>ПРН 2. Застосовувати норми та правила професійного спілкування українською мовою. .</p>	<p>Поєднання лекцій, практичних занять. Презентації (колективні, індивідуальні). Кейси. Ділові ігри «Студентський кейс-чемпіонат». Робота в малих групах. Управлінські ситуації. з прийняття рішення. Диспути. Написання тез доповідей. Методи – «мозковий штурм», метод «перевернутого класу». Методи самонавчання..</p>	<p>- поточний та рубіжний контроль, практичні заняття, тести, практичні завдання); - модульний контроль (самостійне опрацювання тем, усне і письмове опитування, підготовка презентацій, формування і презентація наукових доповідей (тези, есе); сертифікат від <i>Prometheus</i> «Підготовка та впровадження проектів розвитку громад», підсумковий тест семестровий контроль (іспит),</p>
<p>ПРН 7. Уміти організувати та брати участь у волонтерських/культурно-освітніх/спортивних проектах, спрямованих на формування здорового способу життя / активної громадянської позиції</p>	<p>Поєднання лекцій, практичних занять. Презентації (колективні, індивідуальні). Кейси. Ділові ігри «Студентський кейс-чемпіонат». Робота в малих групах. Управлінські ситуації. з прийняття рішення. Диспути. Написання тез доповідей. Методи – «мозковий штурм», метод «перевернутого класу». Методи самонавчання..</p>	<p>- поточний та рубіжний контроль, практичні заняття, тести, практичні завдання); - модульний контроль (самостійне опрацювання тем, усне і письмове опитування, підготовка презентацій, формування і презентація наукових доповідей (тези, есе); сертифікат від <i>Prometheus</i> «Підготовка та впровадження проектів розвитку громад», підсумковий тест семестровий контроль (іспит),</p>
<p>ПРН 12 Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування</p>	<p>Поєднання лекцій, практичних занять. Презентації (колективні, індивідуальні). Кейси. Ділові ігри «Студентський кейс-чемпіонат». Робота в малих групах. Управлінські ситуації. з прийняття рішення. Диспути. Написання тез</p>	<p>- поточний та рубіжний контроль, практичні заняття, тести, практичні завдання); - модульний контроль (самостійне опрацювання тем, усне і письмове опитування, підготовка презентацій, формування і презентація наукових доповідей (тези, есе); сертифікат від <i>Prometheus</i> «Підготовка та</p>

	доповідей. Методи – «мозковий штурм», метод «перевернутого класу». Методи самонавчання..	впровадження проектів розвитку громад», підсумковий тест семестровий контроль (іспит),
ПРН 13. Використовувати методи аналізу та оцінювання програм сталого розвитку	Поєднання лекцій, практичних занять. Презентації (колективні, індивідуальні). Кейси. Ділові ігри «Студентський кейс-чемпіонат». Робота в малих групах. Управлінські ситуації з прийняття рішення. Диспути. Написання тез доповідей. Методи – «мозковий штурм», метод «перевернутого класу». Методи самонавчання. Проектний менеджмент.	- поточний та рубіжний контроль, практичні заняття, тести, практичні завдання); - модульний контроль (самостійне опрацювання тем, усне і письмове опитування, підготовка презентацій, формування і презентація наукових доповідей (тези, есе); сертифікат від <i>Prometheus</i> «Підготовка та впровадження проектів розвитку громад», рубіжні контролю, тези наукових повідомлень, підсумковий тест семестровий контроль (іспит),

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи місцевого економічного розвитку

Тема 1. Демократичне врядування як основа місцевого економічного розвитку

Демократизація та децентралізація державного управління. Демократизація суспільного життя. Децентралізація управління та адміністративно-територіальна реформа. Визначення та сутність демократичного врядування. Партисипативна демократія. Форми взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю. Партисипативний бюджет як форма залучення громадськості до прийняття рішень на місцевому рівні. Роль різних суб'єктів у розвитку партисипативної демократії на місцевому рівні. Роль засобів масової інформації в демократичному врядуванні. Формування ОТГ як первинного осередку місцевого самоврядування та органу територіального управління. Основні наслідки та сучасні виклики. Становлення і розвиток об'єднаних територіальних громад. Економіко-правові та організаційно-економічні засади становлення економіки ОТГ. Історія розвитку місцевого самоврядування та етапи місцевого економічного розвитку. Правові засади та вітчизняна модель врядування.

Тема 2. Основи місцевого економічного розвитку

Сутність місцевого економічного розвитку. Зміст понять «продуктивні сили», «розміщення продуктивних сил», «територіальна організація продуктивних сил», «просторовий розвиток». Чинники місцевого економічного розвитку та готовність громади. Згуртованість громади як передумова її розвитку. Еволюція місцевого економічного розвитку: вітчизняний та світовий досвід. Організація управління місцевим економічним розвитком. Завдання та компетентності спеціаліста з місцевого економічного розвитку.

Тема 3. Методологія просторового розвитку

Економічні закони і закономірності розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів. Принципи розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів. Фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів. Потенціал регіонального розвитку як сукупність факторів регіонального розвитку. Традиційна класифікація факторів: фактор економіко-географічного положення; природно-ресурсні фактори; історичні фактори; демографічні фактори; соціальні фактори; екологічні фактори; фактор науково-технічного прогресу; фактор часу тощо. Класифікація

факторів за пріоритетністю. Визначальна роль екологічних і соціальних критеріїв. Основи управління місцевим та регіональним розвитком.

Тема 4. Соціальна інклюзія як механізм формування згуртованої громади розвитку

Соціальний договір та його сутність. Основні суб'єкти місцевого та регіонального розвитку. Їх ролі та функції. Матеріальні і нематеріальні ресурси розвитку громади: місцевих традицій, самоорганізації людей, унікальних здібностей членів громади, інтелектуальної власності громади - символіки, рецептів їжі, секретів народних промислів, народної творчості тощо). Шляхи підвищення згуртованості громад. Форми участі громадськості у просторовому плануванні у громаді. Участь громадськості в містобудівній діяльності. Створення карти можливостей громади. Громадська рада громади. Соціальна активність: громадянські компетентності та фахові компетентності як ресурс розвитку. Потенційна участь у розвитку громади різних вікових та соціальних груп: молодь, літні люди, творчі особистості та відомі митці. Громадські організації та неформальна самоорганізація громадян. Навички міжособистісної взаємодії.

Змістовний модуль 2 Механізм забезпечення місцевого економічного розвитку

Тема 5. Проектний підхід до місцевого економічного розвитку. Розвиток підприємництва як основа МЕР.

Підхід до місцевого економічного розвитку. Місцева економічна політика та її складові. Класифікація інструментів місцевого економічного розвитку. Соціальне підприємництво. Простори спільного використання. Підтримка бізнесу. Сприяння розвитку підприємництва. Залучення нового бізнесу та інвестицій. Робота в екосистемі. Процес місцевого економічного розвитку. Громада як джерело новаторства. Форми соціальних новацій. Фізичні особи-підприємців як основа місцевої зайнятості. Правове регулювання підприємницької діяльності. Особливості функціонування місцевої економіки в умовах військової агресії. Локальні та регіональні кластери, технопарки тощо.

Тема 6 Інноваційне підприємництво та управління соціально орієнтованими стартап проектами громади.

Інноваційне підприємництво та управління стартап проектами громади. Обґрунтування проекту. Розробка стартап-проекту громади. Методика розробки. Формування бізнес-ідеї проекту. Розроблення концепції проекту. Розробка елементів плану проекту. Розробка календарного графіку проекту. Розробка бюджету (для соціальних проектів – бюджету участі). Розробка робочих завдань і моніторингу виконання проекту.

Забезпечення реалізації проекту. Оцінка ефективності реалізації проекту. Методи оцінювання проекту евалюація ex-post.

Тема 7. Інституційне забезпечення місцевого та регіонального економічного розвитку.

Сутність та еволюція ІМЕР. Інституції місцевого розвитку як ресурс розвитку громад і територій. Ресурсна база та інституційний ландшафт місцевого економічного розвитку.

Види та форми ІМЕР. Характеристики ІМЕР. Фактори та доцільність створення ІМЕР. Основні етапи створення Агенцій місцевого економічного розвитку. Визначення сфер діяльності ІМЕР. Форми планування діяльності Агенцій. Визначення впливу ІМЕР на середовище діяльності. Партнерство з бізнесом та владою. Послуги та бізнес-моделі функціонування ІМЕР. Ознаки інституційної сталості ІМЕР. Асоціації підприємців та промисловців та їхні функції.

Тема 8. Механізми фінансування місцевого економічного розвитку

Джерела та механізми фінансування місцевого економічного розвитку. Бюджетне фінансування місцевого економічного розвитку. Фінансування місцевого економічного розвитку через міжмуніципальне співробітництво. Інвестиційні механізми фінансування

місцевого економічного розвитку. Кредитні механізми фінансування місцевого економічного розвитку. Фінансування місцевого економічного розвитку через гранти.

Змістовний модуль 3. Концептуальні засади регіонального економічного розвитку

Тема 9. Сутність та основні концепції регіонального економічного розвитку

Поняття регіону. Основні підходи до визначення сутності регіону. Основні риси регіону. Класифікація регіонів. Поняття розвитку. Сутність розвитку та його складові. Види розвитку. Просторовий і територіальний розвиток. Регіональний розвиток: основні концепції та механізми реалізації. Нормативно-правове забезпечення місцевого та регіонального розвитку. Інституційні механізми регіонального розвитку. Теорія сільськогосподарського штандорта Й. Тюнена. Раціональний штандорт промислового підприємства В. Лаунхардта. Теорія розміщення промисловості А. Вебера. Теорія центральних місць В. Крісталлера. Теорія організації економічного простору А. Льоша. Теорія дифузії нововведень Т. Хагерстранда. Модель «центр - периферія» Дж. Фрідманна. Теорія полюсів зростання Ф. Перру. Класична теорія регіональної політики Дж. М. Кейнса. Теорія розміщення (теорія економічних центрів) Я. Тінбергена, Х. Боса. Теорія економічної взаємодії територіальних формувань Д. Рейлі і У. Іклі. Теорія «витрати – випуск» В. Леонтєва.

Тема 10. Теоретичні засади та сучасний стан державної регіональної політики

Сутність державної регіональної економічної політики. Об'єкти і суб'єкти державної регіональної політики. Основні цілі державної регіональної економічної політики. Основи регіональної політики України. Державна політика розвитку місцевого самоврядування. Економічні засади місцевого та регіонального розвитку. Соціальна складова місцевого та регіонального розвитку. Діяльність Ради регіонального розвитку, Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентові України. Завдання державної регіональної політики. Поняття і суть механізму реалізації державної регіональної економічної політики. Цільова організаційно-правова база реалізації державної регіональної економічної політики. Основні важелі та інструменти механізму реалізації державної регіональної економічної політики. Спеціальні (вільні) економічні зони, як один із засобів реалізації державної регіональної економічної політики державної регіональної економічної політики. Адміністративно-територіальний устрій України. Сутність та специфіка суспільно-географічного районування України. Законодавча база регіонального розвитку в Україні: Закони України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про планування і забудову територій», Закон України «Про місцеве самоврядування», «Про місцеві державні адміністрації», «Бюджетний кодекс України», «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Шляхи удосконалення адміністративно-територіального устрою України. Проблеми децентралізації влади в Україні.

Тема 11. Конкурентоспроможність розвитку регіонів

Поняття конкуренції та конкурентності. Конкурентоспроможність як економічна категорія. Основні теорії конкурентоспроможності регіону. Теорія конкурентних переваг М.Портера. Конкурентоспроможність регіональної економіки в системі світової економіки. Концепція міжнародної конкурентоспроможності регіонів України. Принципи та методика визначення рейтингу конкурентоспроможності регіону. Аналіз європейського досвіду визначення конкурентоспроможності регіону. Характеристика показників, що входять до складу конкурентоспроможності регіону. Розрахунок інтегрального показника конкурентоспроможності регіону.

Змістовний модуль 4. Новітні механізми забезпечення регіонального економічного розвитку

Тема 12. Стратегічний підхід до місцевого та регіонального розвитку

Методологія стратегування регіонального та місцевого розвитку. Обґрунтування необхідності прийняття Державної стратегії. Основні напрями вдосконалення системи

територіальної організації державної влади та системи місцевого самоврядування. Зміцнення матеріальної і фінансової бази місцевого самоврядування та ресурсне забезпечення місцевого та регіонального розвитку. Етапи реалізації Державної стратегії та її нормативно-правове забезпечення. Сильні і слабкі сторони соціально-економічного розвитку регіонів. Методологія SMART-планування. Основні оперативні цілі та основні завдання державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Механізм реалізації та моніторингу виконання стратегії. Особливості розробки і реалізації регіональних програм розвитку. Порівняльний аналіз. Основні тенденції та проблеми соціально-економічного розвитку Запорізької області на період до 2027 року. Сценарії розвитку Запорізької області. Пріоритети і стратегічні цілі та завдання розвитку області на період до 2027 року. Особливості розробки і впровадження стратегій розвитку територіальних громад. Програмування та проектування регіонального розвитку. Моніторинг реалізації Стратегії та вимірність показників розвитку регіону.

Тема 13. Екологічна сталість в моделях місцевого і регіонального економічного розвитку

Інтеграція екологічної сталості в місцевий економічний розвиток. Екологічна сталість місцевого економічного розвитку на функціональному рівні. Екологічна сталість місцевого економічного розвитку на організаційному рівні. Екологічна сталість і місцевий економічний розвиток у сільських громадах. Зарубіжні успішні практики розвитку екосистемних послуг як конкурентної переваги регіону.

Тема 14. Культурні та креативні індустрії місцевого та регіонального розвитку

Трансекторальний характер культурних та креативних індустрій. Концепція культури 3.0 П'єра Луїджі Сакко (2011 р.). Поняття креативного хабу та шляхи нарощування потенціалу нових креативних хабів. Створення стратегій та платформ залучення громадськості. Покращення креативної підприємницької освіти та навичок, розширенні аудиторії та ринків. Форми заохочення інтернаціоналізації та співпраці. Концепція креативного міста. Місто інспірації. Досвід креативних індустрій за кордоном: Гельсінська міська мережа бібліотек HELMET (Фінляндія), міський кінотеатр Kinodvor у м. Любляна (Словенія), молодіжний театр Organg (Данія), театрально-культурний центр Laznia Nowa (Польща) та наукова галерея Science Gallery (Ірландія).

Тема 15. Маркетингове забезпечення місцевого та регіонального економічного розвитку.

Маркетинг і брендинг території. Методологічні засади маркетингу територій. Формування маркетингової стратегії, цільові групи й сегментація ринку. Брендинг міста: пошук міської ідентичності. Процес брендингу міста. Маркетингова комунікація. Зарубіжна та вітчизняна практика брендингу та ребрендингу міст і територій.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усь го	у тому числі					усь ого	у тому числі					
		л	п	ла б	інд	с.р.		л	п	ла б	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Третій семестр													
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи місцевого економічного розвитку													
Тема 1. Демократичне врядування як основа місцевого економічного розвитку	15	4	2	0	2	7	14	0	0	0	2	12	

Тема 2. Основи місцевого економічного розвитку	15	4	2	0	2	7	16	2	0	0	2	12
Тема 3. Методологія просторового розвитку	12	2	1	0	2	7	12	0	0	0	2	10
Тема 4. Соціальна інклюзія як механізм формування згуртованої громади розвитку	14	4	1	0	2	7	12	0	0	0	2	10
Разом за модуль 1	56	14	6	0	8	28	54	2	0	0	8	44
Третій семестр												
Змістовий модуль 2. Механізм забезпечення місцевого економічного розвитку												
Тема 5. Проектний підхід до місцевого економічного розвитку. Розвиток підприємництва як основа МЕР.	17	4	2	0	4	7	20	2	2	0	4	12
Тема 6. Інноваційне підприємство та управління соціально орієнтованими start-up проектами громади	15	4	2	0	2	7	14	0	0	0	2	12
Тема 7. Інституційне забезпечення місцевого та регіонального економічного розвитку.	17	4	2	0	4	7	18	2	0	0	4	12
Тема 8. Механізми фінансування місцевого економічного розвитку	15	4	2	0	2	7	14	0	0	0	2	12
Разом за модуль 2	64	16	8	0	12	28	66	4	2	0	12	48
Усього годин за 3 сем.	120	30	14	0	20	56	120	6	2	0	20	92
Четвертий семестр												
Змістовний модуль 3. Концептуальні засади регіонального економічного розвитку												
Тема 9. Сутність та основні концепції регіонального економічного розвитку	18	4	2	0	4	8	18	2	0	0	2	14
Тема 10. Теоретичні засади та сучасний стан державної регіональної політики	16	4	2	0	2	8	16	0	0	0	2	14
Тема 11. Конкурентоспроможність розвитку регіонів	16	4	2	0	2	8	20	0	0	0	4	16
Разом за модуль 3	50	12	6	0	8	24	54	2	0	0	8	44
Змістовний модуль 4. Новітні механізми забезпечення регіонального економічного розвитку												
Тема 12. Стратегічний підхід до місцевого та регіонального розвитку	19	4	2	0	3	10	20	2	2	0	4	12
Тема 13. Екологічна сталість в моделях	17	4	2	0	3	8	14	0	0	0	2	12

місцевого і регіонального економічного розвитку												
Тема 14. Культурні та креативні індустрії місцевого та регіонального розвитку	17	4	2	0	3	8	18	2	0	0	4	12
Тема 15. Маркетингове забезпечення місцевого та регіонального економічного розвитку	17	4	2	0	3	8	14	0	0	0	2	12
Разом за модуль 4	70	16	8	0	12	34	66	4	2	0	12	48
Усього годин за 4 сем.	120	28	14	0	20	58	120	6	2	0	20	92
Всього по курсу	240	58	28	0	40	104	240	12	4	0	40	184

5. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Ден.	Заоч.
Третій семестр			
1	Тема 1. Демократичне врядування як основа місцевого економічного розвитку	2	0
2	Тема 2. Основи місцевого економічного розвитку	2	0
3	Тема 3. Методологія просторового розвитку	1	0
4	Тема 4. Соціальна інклюзія як механізм формування згуртованої громади розвитку	1	0
5	Тема 5. Проектний підхід до місцевого економічного розвитку. Розвиток підприємництва як основа МЕР.	2	2
6	Тема 6. Інноваційне підприємництво та управління соціально орієнтованими start-up проектами громади	2	0
7	Тема 7. Інституційне забезпечення місцевого та регіонального економічного розвитку.	2	0
8	Тема 8. Механізми фінансування місцевого економічного розвитку	2	0
	Всього за семестр	14	2
Четвертий семестр			
9	Тема 9. Сутність та основні концепції регіонального економічного розвитку	2	0
10	Тема 10. Теоретичні засади та сучасний стан державної регіональної політики	2	0
11	Тема 11. Конкурентоспроможність розвитку регіонів	2	2
12	Тема 12. Стратегічний підхід до місцевого та регіонального розвитку	2	0
13	Тема 13. Екологічна сталість в моделях місцевого і регіонального економічного розвитку	2	0
14	Тема 14. Культурні та креативні індустрії місцевого та регіонального розвитку	2	0
15	Тема 15. Маркетингове забезпечення місцевого та регіонального економічного розвитку	2	0
	Всього за семестр	14	2
	Разом	28	4

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено	-

7. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, при якій заплановані завдання виконуються студентом під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. СРС є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом під час позааудиторної навчальної роботи студента.

Метою самостійної роботи студента в межах навчальної дисципліни «Місцевий та регіональний розвиток» є засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні фахівця вищої кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 37 % (104 години) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (240 годин).

У ході самостійної роботи здобувач має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної освітньо-наукової діяльності.

СРС в межах навчальної дисципліни «Місцевий та регіональний розвиток» є засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних» включає:

- вивчення навчальної літератури за темами та пошук додаткової літератури;
- опрацювання лекційного матеріалу;
- конспектування окремих питань, що не розглянуті на лекційних заняттях;
- виконання практичних завдань за темами навчальної дисципліни;
- написання доповідей та коротких повідомлень до семінарських занять;
- підготовка до семінарських, практичних (лабораторних) занять та виконання домашніх завдань;
- систематика вивченого матеріалу курсу перед написанням модулів та підготовка до контрольних робіт та інших форм поточного контролю;
- виконання індивідуальних завдань (написання рефератів, здійснення наукових досліджень з підготовкою доповіді на науковій студентській конференції та/або публікацією статті (тез доповіді) у науковому збірнику, пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою курсу, підготовка та проведення студентом на практичному занятті міні-лекції, складання словника по курсу, розробка тематичного кросворду, написання реферату, есе за заданою тематикою тощо);
- самонавчання та набуття навиків soft skills шляхом самоосвіти на платформі *Prometheus* за курсом «Децентралізація: від патерналізму до відповідального розвитку», «Основи державної політик», «Підготовка та впровадження проектів розвитку громад», «Як діяти далі: Державним службовцям про сталий розвиток», «Створення інституцій місцевого економічного розвитку громад» тощо,
- розв'язання кейсових завдань.

Всі завдання самостійної роботи поділяються на обов'язкові та вибіркові. До обов'язкових належать завдання, які студенти мають виконувати обов'язково впродовж вивчення даної дисципліни. Вибіркові включають альтернативні завдання, серед яких студент на власний розсуд обирає конкретні завдання з тим, щоб набрати необхідну кількість балів.

Завдання самостійної роботи, які передбачені навчальним планом і програмою навчальної дисципліни для засвоєння теоретичних знань і практичних навичок, наведені в табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Ден.	Заоч.
Третій семестр			
1	Тема 1. Демократичне врядування як основа місцевого економічного розвитку 1. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. 2. Огляд теоретичного матеріалу з теми. 3. Конспектування окремих питань, що не розглянуті на лекційних заняттях. 4. Підготовка до практичного заняття. 5. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. 6. Виконання тестового завдання.	7	12
2	Тема 2. Основи місцевого економічного розвитку 1. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. 2. Огляд теоретичного матеріалу з теми. 3. Виконання кейсу 4. Виконання тестового завдання. 5. Проходження курсу «Підготовка та впровадження проектів розвитку громад»,»на онлайн-платформі Прометеус	7	12
3	Тема 3. Методологія просторового розвитку 1. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. 2. Огляд теоретичного матеріалу з теми. 3. Конспектування окремих питань, що не розглянуті на лекційних заняттях. 4. Підготовка до практичного заняття. 5. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. 6. Виконання тестового завдання.	7	10
4	Тема 4. Соціальна інклюзія як механізм формування згуртованої громади розвитку 1. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. 2. Огляд теоретичного матеріалу з теми. 3. Конспектування окремих питань, що не розглянуті на лекційних заняттях. 4. Підготовка до практичного заняття. 5. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. 6. Виконання тестового завдання. 7. Проходження курсу «Створення інституцій місцевого економічного розвитку громад»на онлайн-платформі Прометеус	7	10
5	Тема 5. Проектний підхід до місцевого економічного розвитку. Розвиток підприємництва як основа МЕР. 1. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного	7	12

	<p>матеріалу.</p> <p>2. Огляд теоретичного матеріалу з теми.</p> <p>3. Конспектування окремих питань, що не розглянуті на лекційних заняттях.</p> <p>4. Підготовка до практичного заняття.</p> <p>5. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.</p> <p>6. Виконання тестового завдання.</p>		
6	<p>Тема 6. Інноваційне підприємництво та управління соціально орієнтованими start-up проектами громади</p> <p>1. Підготовка до практичного заняття.</p> <p>2. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.</p> <p>3. Виконання тестового завдання.</p> <p>4. Повторення матеріалу курсу перед написанням модулів та підготовка до контрольної роботи.</p> <p>5. Підготовка проекту локального розвитку</p> <p>6. Виконання ситуаційного завдання.</p> <p>7. Презентація індивідуального звдання, підготовка тез доповідей</p>	7	12
7	<p>Тема 7. Інституційне забезпечення місцевого та регіонального економічного розвитку.</p> <p>1. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу.</p> <p>2. Огляд теоретичного матеріалу з теми.</p> <p>3. Конспектування окремих питань, що не розглянуті на лекційних заняттях.</p> <p>4. Підготовка до практичного заняття.</p> <p>5. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.</p> <p>6. Виконання тестового завдання.</p> <p>7. Проходження курсу «Створення інституцій місцевого економічного розвитку громад» на онлайн-платформі Прометеус</p>	7	12
8	<p>Тема 8. Механізми фінансування місцевого економічного розвитку</p> <p>1. Підготовка до практичного заняття.</p> <p>2. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.</p> <p>3. Виконання тестового завдання.</p> <p>4. Повторення матеріалу курсу перед написанням модулів та підготовка до контрольної роботи.</p> <p>5. Презентація проекту локального розвитку.</p> <p>6. Виконання тестового завдання.</p>	7	12
	Всього за семестр	56	92
	Четвертий семестр		
9	<p>Тема 9. Сутність та основні концепції регіонального економічного розвитку</p> <p>1. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу.</p> <p>2. Огляд теоретичного матеріалу з теми.</p> <p>3. Конспектування окремих питань, що не розглянуті на лекційних заняттях.</p> <p>4. Підготовка до практичного заняття.</p> <p>5. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.</p> <p>6. Виконання тестового завдання.</p>	8	14
10	<p>Тема 10. Теоретичні засади та сучасний стан державної регіональної політики</p>	8	14

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. 2. Огляд теоретичного матеріалу з теми. 3. Конспектування окремих питань, що не розглянуті на лекційних заняттях. 4. Підготовка до практичного заняття. 5. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. 6. Виконання тестового завдання. 7. Підготовка і презентація реферату 		
11	<p>Тема 11. Конкурентоспроможність розвитку регіонів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. 2. Огляд теоретичного матеріалу з теми. 3. Конспектування окремих питань, що не розглянуті на лекційних заняттях. 4. Підготовка до практичного заняття. 5. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. 6. Виконання тестового завдання. 7. Розрахункове завдання «Визначення і оцінка рівня економічного розвитку ТГ/регіону» 	8	2
12	<p>Тема 12. Стратегічний підхід до місцевого та регіонального розвитку</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготовка до практичного заняття. 2. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. 3. Виконання тестового завдання. 4. Повторення матеріалу курсу перед написанням модулів та підготовка до контрольної роботи. 5. Виконання ситуаційного завдання. 6. Опрацювання індивідуального завдання. 7. Написання тез доповідей 	10	12
13	<p>Тема 13. Екологічна сталість в моделях місцевого і регіонального економічного розвитку</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготовка до практичного заняття. 2. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. 3. Виконання тестового завдання. 4. Повторення матеріалу курсу перед написанням модулів та підготовка до контрольної роботи. 5. Виконання ситуаційного завдання. 6. Опрацювання індивідуального завдання. 7. Написання тез доповідей 	8	12
14	<p>Тема 14. Культурні та креативні індустрії місцевого та регіонального розвитку</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготовка до практичного заняття. 2. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. 3. Виконання тестового завдання. 4. Повторення матеріалу курсу перед написанням модулів та підготовка до контрольної роботи. 5. Підготовка проекту локального розвитку 6. Виконання ситуаційного завдання. 7. Презентація індивідуального завдання, підготовка тез доповідей 	8	12
15	<p>Тема 15. Маркетингове забезпечення місцевого та регіонального економічного розвитку</p>	8	12

	1. Підготовка до практичного заняття. 2. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. 3. Виконання тестового завдання. 4. Повторення матеріалу курсу перед написанням модулів та підготовка до контрольної роботи. 5. Виконання ситуаційного завдання. 6. Екскурсія до «Інституту розвитку м. Запоріжжя», підготовка звіту Альтернатива Ознайомлення з роботою місцевого ЦНАПу. Підготовка звіту. 7. Презентація тез доповідей.		
	Всього за семестр	58	92
	Разом	114	184

8. Індивідуальні завдання (20 год.)

Види індивідуальних науково-дослідних завдань:

- участь у студентських олімпіадах;
- конспект з теми (модуля) за заданим або власно розробленим студентом планом;
- реферат з теми (модуля) або вузької проблематики;
- анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, історичні розвідки тощо;
- розроблення навчальних та діагностичних тестових завдань (з теми, модуля, курсу).
- виготовлення презентацій для онлайн-формату дистанційного навчання,
- написання есе, творчих завдань,
- підготовка тез наукових повідомлень на наукові конференції,
- виступ на наукових конференціях (друковані тези);
- участь у інтернет-конференціях; тощо.

Здобувачі вищої освіти за темами, вказаними в тематичному плані дисципліни та у методичних рекомендаціях до самостійної роботи, виконують індивідуальні завдання у вигляді рефератів, реферативних доповідей, аналізу наукових статей, статистичних даних по місту, області, регіону або виконання тез наукових повідомлень згідно поданої нижче тематики.

Реферат є важливим засобом у засвоєнні знань. Мета реферативної доповіді полягає у засвоєнні студентами основних аспектів розкритої у реферативному дослідженні теми, формуванні запитань, проведенні дискусії. На семінарському занятті рекомендується обговорювати не більше двох рефератів.

Вимоги до реферату:

Обсяг – до 10 аркушів формату А 4;

Структура – вступ, основна частина, висновок, список використаних джерел.

У вступі розкривається актуальність теми, визначається мета, в основній частині містяться основні положення дослідження, що розкривають тему, у висновку викладаються основні положення та пропозиції автора, що впливають із розгляду теми.

Реферативна доповідь та участь в її обговоренні можуть бути предметом окремого оцінювання викладачем або враховуватись ним при оцінці інших форм контролю.

Тематика творчих робіт студентів за курсом «Місцевий та регіональний розвиток» (конкурсні роботи, проекти, тези наукових повідомлень, наукові статті, есе)

1. Стимулювання центрів економічного розвитку (агломерації, міста)
2. Формування міських та регіональних економічних кластерів.

3. Шляхи використання потенціалу закладів вищої освіти для інноваційного розвитку агломерацій.
4. Обґрунтування створення ІТ-кластерів у агломераціях та великих містах, що мають необхідний потенціал та інфраструктуру.
5. Забезпечення організації приміського транспорту в агломераціях та великих містах і прилеглих територіях з урахуванням маятникової міграції.
6. Стратегічне планування розвитку транспортних систем агломерацій та великих міст з урахуванням принципів сталої мобільності.
7. Формування ефективної мережі закладів дошкільної та позашкільної освіти, загальної середньої освіти, зокрема шляхом впровадження профільної середньої освіти, що забезпечить ліцеї академічного та професійного спрямування, сприяння розвитку приватних закладів дошкільної освіти.
8. Сприяння модернізації інфраструктури великих міст та впровадженню ефективного ресурсного менеджменту.
9. Забезпечення підтримки індустрії переробки та утилізації відходів, що використовує передові інноваційні технології.
10. Створення сприятливих умов для запровадження підходів циркулярної економіки у сфері житлово-комунального господарства.
11. Способи забезпечення повного покриття територій агломерацій, великих міст та населених пунктів, що межують з ними, сучасними засобами мобільного зв'язку і швидкісного інтернету з метою спрощення доступу громадян до адміністративних, соціальних і комерційних послуг.
12. Способи використання потенціалу розвитку середніх та малих міст
13. Корегування методики вивчення потреб ринку праці в регіонах та формування державного замовлення на підготовку фахівців відповідного напрямку для регіонів.
14. Способи поліпшення транспортного сполучення міст і центрів ОТГ з регіональними центрами.
15. Стимулювання реновацій шляхом ефективного використання вражених війною територій і виробничих об'єктів у містах.
16. Обґрунтування моделі запровадження інноваційних технологій у системи управління розвитком міст на засадах концепції розумного міста (Smart City).
17. Обґрунтування структурних змін економіки регіонів, що постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації проти України
18. Формування альтернативної економічної бази на інноваційній основі розвитку постраждалих територій внаслідок збройної агресії російської федерації проти України.
19. Науково-методичні підходи забезпечення доступності соціальних сервісів та адміністративних послуг.
20. Формування та утвердження повоєнного оновленого іміджу Донецької та Луганської областей в Україні та за її межами з метою залучення інвестицій.
21. Розробка регіональної програми розвитку рекреаційно-туристичних послуг на Азовському узбережжі (за вибором дестинації студентом).
22. Розробка інтегрованих проектів розвитку сільських територій
23. Обґрунтування розвитку форм кооперації для малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції.
24. Форми і способи стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва на сільських територіях.
25. Адміністрування розвитку туристичної інфраструктури на сільських територіях.
26. Підвищення рівня цифрової грамотності населення сільських територій
27. Науково-теоретичне обґрунтування належної системи управління відновленням прибережних та морських екосистем.

28. Удосконалення транспортної логістики приморських регіонів в світлі приєднання України до ЄС.
29. Розробка проекту розбудови рекреаційно-туристичного потенціалу приморських територій на основі інклюзивності
30. Способи створення і використання креативних індустрій для розвитку приморських територій.
31. Обґрунтування проектів міжрегіональної співпраці приморських областей та територіальних громад у сфері збереження навколишнього природного середовища
32. Адміністрування проектів відновлення та розвитку традиційних місцевих ремесел і унікальних регіональних продуктів в повоєнному часі
33. Пріоритети диверсифікації сільськогосподарського виробництва у Запорізькій області
34. Регіональна політика формування та розвитку транскордонних кластерів в Україні.
35. Адміністрування розвитку екосистемних послуг у регіоні
36. Удосконалення державної системи моніторингу навколишнього природного середовища шляхом створення центрів моніторингу навколишнього природного середовища.
37. Обґрунтування програми цифрової трансформації регіону у сфері цифрових комунікацій
38. Реінжиніринг публічних послуг: теорія та практика.
39. Розвиток системи електронного документообігу в систему публічного управління регіону.
40. Шляхи розвитку платформ та офіційних порталів органів місцевого самоврядування.
41. Адміністрування електронних комунальних регіональних дата-центрів.
42. Передумови впровадження систем енергетичного менеджменту органів місцевого самоврядування.
43. Адміністрування модернізації об'єктів житлово-комунального господарства на засадах механізму енергосервісу.
44. Використання державно-приватного партнерства для залучення інвестицій у модернізацію інженерної інфраструктури житлово-комунального господарства у повоєнний період.
45. Організаційно-управлінське забезпечення функціонування нових моделей закладів культури в ОТГ.
46. Розвиток інфраструктури надання адміністративних послуг в ОТГ
47. Обґрунтування методики проведення реінжинірингу публічних послуг.
48. Обґрунтування форм і способів дистанційного отримання соціальних та публічних послуг.
49. Інформаційне та організаційне забезпечення розвитку транскордонної, міжмуніципальної та макрорегіональної співпраці у сфері розроблення та реалізації спільних проектів сталого розвитку.
50. Посилення інституційного забезпечення міжрегіональної взаємодії

9. Методи навчання

- 1) методи інформування (джерелом знання яких є усне або друковане слово):
- *розповідь* – цей метод передбачає оповідну, описову форми розкриття навчального матеріалу з метою спонукання здобувачів вищої освіти до створення в уяві певного образу;
 - *пояснення* – метод, який передбачає розкриття сутності певного явища, процесу, закону;
 - *бесіда*, як метод, передбачає використання попереднього досвіду здобувачів

вищої освіти з певної галузі знань і на основі цього залучення їх за допомогою діалогу до усвідомлення нових явищ, понять або відтворення вже наявних знань;

- *навчальна дискусія* – метод передбачає проведення навчальних групових дискусій/обговорень з певної проблеми в малих групах; використовується для стимулювання пізнавального інтересу, залучення здобувачів вищої освіти до активного обговорення різноманітних наукових точок зору з тієї чи іншої проблеми, спонукання їх до осмислення різних підходів, до аргументації чужої і своєї позиції;

- *лекція* – передбачає розкриття у словесній формі сутності явищ, наукових понять, процесів, які знаходяться між собою в логічному зв'язку, об'єднані загальною темою; використовується для забезпечення закінченості і цілісності сприйняття здобувачами вищої освіти навчального матеріалу в його логічних опосередкуваннях і взаємозв'язках по темі в цілому;

2) наочні методи (джерелом знань яких є спостережувані предмети, явища, наочні посібники):

- *ілюстрація* – передбачає розкриття сутності предметів і процесів через їх символічне зображення; використовується для показу здобувачам вищої освіти ілюстративних посібників, плакатів, таблиць, графіків, схем, зарисовок на дошці, моделей тощо;

- *демонстрація* – метод, який характеризується рухомістю засобу демонстрування; використовується для показу здобувачам вищої освіти предметів і процесів в натурі і динаміці (наприклад, перегляд навчального кінофільму, презентації);

- електронне презентування власних напрацювань в онлайн-форматі (реферати, тези повідомлень, есе тощо)

3) практичні методи (здобувачі вищої освіти отримують знання і виробляють вміння, виконуючи практичні дії, які сприяють формуванню та закріпленню практичних умінь при застосуванні раніше набутих знань). При викладанні курсу «Місцевий та регіональний розвиток» використовуються наступні практичні методи:

- *практична робота* – для використання набутих знань у розв'язанні практичних завдань;

- *вправа* – для повторного виконання розумової або практичної дії з метою оволодіння нею або підвищення її якості;

- *дослідницький метод* – передбачає здобуття знання, дослідження предмету або явища, формулювання висновків і застосування здобутих знань і навичок у житті, що вимагає від здобувачів вищої освіти максимуму самостійної пошукової, творчої діяльності, розв'язання наукових завдань;

- *проблемна ситуація* – організація навчального процесу, що передбачає створення проблемної ситуації та активну самостійну діяльність здобувачів вищої освіти у її розв'язанні. Це веде до ґрунтовного засвоєння і закріплення наукових положень, розвиває творче мислення і здатність до самостійної діяльності;

- реєстрація в програмі «Дія» та отримання електронних послуг,

- інтеграція лекцій і практичних занять;

4) інтерактивні методи навчання (навчання, побудоване на активній взаємодії викладача та здобувачів вищої освіти):

- *кейс-метод* або *метод ситуаційних вправ* – метод, що дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності здобувачів вищої освіти, сприяє розвитку винахідливості, вмінню вирішувати проблеми, розвиває здібності проводити аналіз і діагностику проблем;

- *ділова гра* – метод пошуку рішень в умовній проблемній ситуації, що застосовується як метод активного навчання її учасників з метою вироблення у них навичок прийняття рішень в нестандартних ситуаціях, а також як засіб тестування здібностей;

- *метод модерації* – метод, що дає змогу організувати інтерактивне спілкування,

структуруючи та спрямовуючи групову роботу; спрямований на груповий пошук причин виниклої ситуації (проблеми), виявлення ймовірних наслідків і визначення шляхів вирішення ситуації;

- метод проектів – освітня технологія, спрямована на отримання здобувачами вищої освіти знань у тісному зв'язку з життєвою практикою;
- групові форми роботи,
- тренінг «Формування у публічних службовців громадянських компетентностей»,
- метод «перевернутого класу»,
- презентації (колективні, індивідуальні),
- кейси, уміння пошуку та аналізу інформації з ОТГ та регіону,
- уміння порівняльного аналізу правового поля,
- метод «мозкового штурму».

10. Очікувані результати навчання з дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати результати навчання з дисципліни.

Програмні результати навчання	Очікувані результати навчання з дисципліни
ПРН 1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.	<ul style="list-style-type: none"> - уміння читати інформацію про історичний, культурний, політичний, соціальний коди етносу на конкретній території; - володіти інформацією про правове та нормативне забезпечення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування; - здатність оперативно відновлювати, вести пошук інформації, її структурування за рівнями публічного управління та адміністрування;
ПРН 2. Застосовувати норми та правила професійного спілкування українською мовою.	<ul style="list-style-type: none"> - вільне володіння українською діловою мовою; уміння писати автобіографію державного службовця, інші документи, - здатність до ефективної комунікації з різними групами контактних аудиторій – преса, колеги з владних установ та організацій, представниками вищих органів державної влади, громадянами різних професійних та соціальних груп та зарубіжних коллег;
ПРН 7. Уміти організувати та брати участь у волонтерських/ культурно-освітніх/спортивних проектах, спрямованих на формування здорового способу життя / активної громадянської позиції	<ul style="list-style-type: none"> - розуміння системи загальнолюдських та особистісних цінностей, їхнього підпорядкування у системі цільовизначення людини; - володіти принципами формування та реалізації громадянських компетентностей; - участь у волонтерських/культурно-освітніх/спортивних проектах академічної групи та інших об'єднань студентської молоді - бути прикладом для підлеглих щодо здорового способу життя
ПРН 12 Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і	<ul style="list-style-type: none"> - розуміння суті комунікативної діяльності у сфері публічного управління та адміністрування; - знання системи вертикалі і горизонталі влади,

місцевого самоврядування	побудови ієрархічної системи суспільного управління та взаємодії різних гілок влади; - вміння визначати учасників та носіїв економічних інтересів територіальних спільнот базового рівня; - уміння організації та проведення «круглих стлів», фокус-груп, інших форм взаємодії громади і органу місцевого самоврядування
ПРН 13. Використовувати методи аналізу та оцінювання програм сталого розвитку	- уміння пошуку та аналізу інформації з ОТГ та регіону, - володіння основами системного аналізу та статистичними методами аналізу та оцінювання програм сталого розвитку, - навички використанн програмного забезпечення для моніторингу, оцінювання та аналізу програм і проектів локального і регіонального виміру; - знання щодо сутності, принципів, механізмів місцевого та регіонального розвитку; - знання щодо зарубіжної практики місцевого і регіонального розвитку; - знання про специфіку формування та реалізації територіальних (просторових) проектів розвитку та механізм їх реалізації; - уміння розробляти стартап-проекти для розвитку економіки ТГ.

Оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання:

Рівень виконання ІНДЗ	К-ть балів
ІНДЗ виконано відмінно: повно висвітлена тема із сформульованими власними висновками	10
Недостатньо висвітлена тема із нечітко сформульованими власними висновками	5-9
Задовільне виконання ІНДЗ – неповно висвітлено тему без власних висновків студента	3-4
Тема висвітлена без чіткого розуміння суті дослідження	1-2

Виконання індивідуального навчально-дослідного (розрахунково-графічного) завдання „Розробка стартап-проекту територіальної громади», «Визначення і оцінка рівня економічного розвитку ТГ/регіону».

Перший етап передбачає вибір індивідуального варіанта; написання вступу, який має містити обґрунтування актуальності теми, мету виконання індивідуальної навчально-дослідної роботи, а також завдання, вирішення яких сприяє досягненню поставленої мети. Завдання формулюють за розділами роботи: теоретичним, аналітичним і евристичним.

Другий етап. Формування теоретичного розділу роботи (першого розділу). Теоретичний розділ має розкривати зміст основних показників, що характеризують економіку регіону (валовий регіональний продукт; інвестиції в основний капітал; загальний обсяг інноваційних витрат; обсяги реалізованої продукції промисловості; зовнішньоторговельний оборот; середньомісячна номінальна заробітна плата одного найманого працівника), а також допоміжних показників (індекс інфляції та кількість наявного населення). Це має здійснюватися на основі аналізу літературних джерел, що

містять теорію з указаних питань регіонального менеджменту. Перший розділ повинен закінчуватися узагальнюючим висновком.

Третій етап. Формування аналітичного розділу (другого розділу). Аналітичний розділ має містити результати розрахунків, що повинні бути отримані за наведеною нижче методикою, і висновок, зроблений за результатами аналітичних розрахунків.

Четвертий етап. Формування евристичного розділу (третього розділу), який повинен містити пропозиції щодо заходів, які мають бути запропоновані за результатами аналізу інтегрального показника. Кожний конкретний захід має бути обґрунтований щодо доцільності його реалізації для забезпечення сталого економічного розвитку регіону. В третьому розділі має бути наведений алгоритм розрахунку та оцінки інтегрального показника.

П'ятий етап. Формування висновків, що узагальнюють інформацію щодо вирішення завдань, які поставлені у вступі. Презентація.

11. Засоби оцінювання та методи контролю

Контроль знань здобувачів вищої освіти з дисципліни «Місцевий та регіональний розвиток» ґрунтується на застосуванні рейтингової системи оцінювання. Для визначення рейтингової оцінки курс дисципліни поділяється на 2 змістовних модуля та 11 тем. Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання: усне опитування на практичних заняттях, захист домашнього завдання, аудиторне розв'язання завдань, тестування, сертифікати про самостійне проходження вибраного курсу на освітніх платформах за спеціальністю або близьким до освітньої програми напрямом.

До основних завдань контролю знань належать:

- оцінювання рівня засвоєння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу дисципліни;
- інформування здобувачів вищої освіти про якість їх роботи над вивченням дисципліни;
- мотивація здобувачів вищої освіти до систематичної активної роботи протягом семестру;
- аналіз успішності та вплив викладача на процес самостійної роботи здобувачів вищої освіти і ефективність навчального процесу в цілому.

Контроль дозволяє вимірювати й оцінювати здобуті здобувачами вищої освіти у процесі навчання знання, уміння та навички, тому він відіграє важливу роль у забезпеченні належного рівня підготовки фахівців.

Під час вивчення дисципліни «Місцевий та регіональний розвиток» застосовується поточний рейтинговий контроль знань здобувачів вищої освіти. Підсумкове (завершальне) оцінювання знань здобувачів вищої освіти з дисципліни здійснюється, згідно з встановленим у НУЗП порядком, за 100-бальною шкалою з урахуванням результатів поточного модульного контролю.

В процесі поточного контролю здійснюється перевірка запам'ятовування та розуміння програмного матеріалу набуття вміння і навичок конкретних розрахунків та обґрунтувань, опрацювання, публічного та письмового викладу (презентації) певних питань дисципліни.

Поточний контроль здійснюється в двох формах:

- контроль систематичності та активності роботи здобувачів вищої освіти протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни;
- модульний проміжний контроль.

У разі невиконання завдань поточного контролю з об'єктивних причин, здобувач вищої освіти має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття за дозволом декана. Порядок такого контролю визначає викладач.

Об'єктом поточного контролю знань здобувачів вищої освіти є:

- відвідування лекційних та семінарських занять;
- систематичність та активність роботи на семінарських і практичних заняттях;
- виконання обов'язкового завдання для самостійного опрацювання;
- виконання одного з вибіркового завдань для самостійного опрацювання;
- участь в конференціях, олімпіадах, конкурсах наукових робіт.

Контроль систематичності та активності роботи здобувача вищої освіти протягом семестру базується на оцінюванні активності та рівня знань здобувачів вищої освіти при обговоренні питань семінарських занять.

Критерії оцінювання: активність здобувачів вищої освіти в обговоренні питань семінарів вимірюється середнім значенням одержаних впродовж семестру оцінок.

Рейтинговий (модульний) контроль здійснюється у формі контрольних робіт за окремими частинами дисципліни (модулями).

Підсумкове оцінювання знань. Загальна підсумкова оцінка знань з дисципліни складається з суми балів за результати поточного та модульного контролю. До заліково-екзаменаційної відомості заносяться сумарні результати в балах за 100-бальною шкалою.

Кожен змістовний модуль оцінюється за 100-бальною шкалою. Підсумковий контроль визначається як середня двох контролів за перший та другий модулі, що корелюється із оцінками рубіжного контролю. Залік проводиться за наявності незадовільної оцінки підсумкового модуля або за вибором здобувача вищої освіти.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів з дисципліни «Місцевий та регіональний розвиток», згідно Рекомендації з навчально-методичного забезпечення у Національному університеті «Запорізька політехніка»* є:

- залік / екзамен;
- поточне усне опитування;
- оцінка виконання практичних завдань;
- стандартизовані тести;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- розрахункові роботи;
- курсова робота;
- інші види індивідуальних та групових завдань;
- підсумковий контроль у формі екзамену по екзаменаційних білетах.

12. Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Згідно з Положенням про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка»**, контрольні заходи включають в себе вхідний, поточний, рубіжний (модульний, тематичний, календарний), відстрочений, підсумковий та семестровий контроль, а також комплексні контрольні роботи та ректорські контрольні роботи.

* Рекомендації з навчально-методичного забезпечення у Національному університеті «Запорізька політехніка» / Укладачі: С.Б. Беліков та ін. Запоріжжя: Навчальний відділ, Навчально-методичний відділ, НУ «Запорізька політехніка». 2019. 18 с.

** Положення про організацію освітнього процесу Національного університету «Запорізька політехніка» / Укладачі: В. Грешта та ін. НУ «Запорізька політехніка», 2021. 41 с.

Система контролю знань здобувачів вищої освіти з дисципліни «Місцевий та регіональний розвиток» включає в себе вхідний, поточний, рубіжний та підсумковий контроль. Також, за окремим наказом ректора, може проводитися ректорський контроль знань здобувачів вищої освіти.

№	Поточна навчальна	Кількість балів
---	-------------------	-----------------

Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання: усне опитування на практичних заняттях, захист домашнього завдання, аудиторне розв'язання завдань, тестування.

До основних завдань контролю знань належать:

- оцінювання рівня засвоєння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу дисципліни;
- інформування здобувачів вищої освіти про якість їх роботи над вивченням дисципліни;
- мотивація здобувачів вищої освіти до систематичної активної роботи протягом семестру;
- аналіз успішності та вплив викладача на процес самостійної роботи здобувачів вищої освіти і ефективність навчального процесу в цілому.

Контроль дозволяє вимірювати й оцінювати здобуті здобувачами вищої освіти у процесі навчання знання, уміння та навички, тому він відіграє важливу роль у забезпеченні належного рівня підготовки фахівців.

Під час вивчення дисципліни «Місцевий та регіональний розиток» застосовується поточний модульний контроль знань здобувачів вищої освіти. Підсумкове (завершальне) оцінювання знань здобувачів вищої освіти з дисципліни здійснюється, згідно з встановленим у НУЗП порядком, за 100-бальною шкалою з урахуванням результатів поточного модульного контролю.

В процесі поточного контролю здійснюється перевірка запам'ятовування та розуміння програмного матеріалу набуття вміння і навичок конкретних розрахунків та обґрунтувань, опрацювання, публічного та письмового викладу (презентації) певних питань дисципліни. Поточний контроль здійснюється в двох формах: контроль систематичності та активності роботи здобувачів вищої освіти протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни; модульний (проміжний) контроль.

У разі невиконання завдань поточного контролю з об'єктивних причин, здобувач вищої освіти має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття. Порядок такого контролю визначає викладач.

Об'єктом поточного контролю знань здобувачів вищої освіти є:

- відвідування лекційних та семінарських занять;
- систематичність та активність роботи на семінарських і практичних заняттях;
- виконання обов'язкового завдання для самостійного опрацювання;
- виконання одного з вибіркового завдань для самостійного опрацювання;
- участь в конкурсах, конференціях та олімпіадах.

Контроль систематичності та активності роботи здобувача вищої освіти протягом семестру базується на оцінюванні активності та рівня знань здобувачів вищої освіти при обговоренні питань семінарських занять.

Модульний контроль здійснюється у формі контрольних робіт за окремими частинами дисципліни (модулями).

Підсумкове оцінювання знань. Загальна підсумкова оцінка знань з дисципліни складається з суми балів за результати поточного та модульного контролю. До залікової екзаменаційної відомості заносяться сумарні результати в балах за 100-бальною шкалою.

Залік та екзамен проводиться за наявності незадовільної оцінки підсумкового модуля або за вибором здобувача вищої освіти. Кожен підсумковий контроль оцінюється за 100-бальною шкалою (табл.12.1).

Таблиця 12.1

Підсумкове оцінювання знань

завдання										
За четвертий семестр	7	22	22	7	48	48	21	25	200/100	

**Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти
Третій семестр**

Поточне тестування та самостійна робота								Проект	Тест	Залік*
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль №2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	30	30	100
5	5	5	5	5	5	5	5			

Четвертий семестр

Поточне тестування та самостійна робота							Тест	Іспит*
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль №2					
T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	15	50
5	5	5	5	5	5	5		

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
60 – 100	60 – 100	зараховано
1-59	незадовільно	не зараховано

13. Методичне забезпечення

1.Робоча програма з курсу «Місцевий та регіональний розвиток» для здобувачів вищої освіти за ОП Регіональне управління спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»/ Укл. Гудзь П.В. Запоріжжя: НУ «ЗП», 2021. 29 с.

2. Методичні вказівки до проведення семінарських та практичних занять з курсу «Місцевий та регіональний розвиток» для здобувачів вищої освіти за ОП Регіональне управління спеціальності 073 «Менеджмент» та 281 «Публічне управління та адміністрування»/ Укл. Гудзь П.В. Запоріжжя: НУ «ЗП», 2021. 21 с.

15. Рекомендована література

Базова література

Базовий підручний освітньою програмою не передбачено.

Допоміжна література

Державне та регіональне управління: навч.посібник/ А.Ф. Мельник, А.Ю. Васіна, О.П. Дудкіна; за заг. ред. А.Ф. Мельник .– Тернопіль: Економічна думка, 2014. 452 с

Савченко В.Ф. Регіональна економіка: Навч. посібник. К.: Кондор, 2012. 339 с.

Кобилін П.О. Семінар з проблем регіонального розвитку: навчально-методичний посібник для аудиторної та самостійної роботи студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст» за спеціальністю «Економічна та соціальна географія». Харків, 2016. 73 с.

Мамонова В. В. Методологія управління територіальним розвитком : монографія /В. В. Мамонова. – Х. : Вид. ХарПІ НАДУ "Магістр", 2006. 196 с.

Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с

Афанасьєв М. В. Побудова системи управління якістю в діяльності органів виконавчої влади регіону : монографія / М. В. Афанасьєв, Л. Г. Шемаєва, Л. Й. Аведян та ін. ; [за заг. ред. канд. екон. наук, доцента Л. Г. Шемаєвої. Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. 472 с.

Борденюк В. І. Місцеве самоврядування та державне управління: конституційно-правові основи співвідношення та взаємодії : монографія. К. :Парламентську вид-во, 2007. 540 с.

Ткачук А. Конкурентоспроможність територій: практ. посібн. / А. Ткачук, В.Толкованов, С. Маяковський та ін. К. : Легальний статус, 2011. 252 с/

Ткачук А. Ф. Місцевий та регіональний розвиток. Участь громадян у місцевому розвитку. Практичний посібник для практичних людей. К. ІКЦ «Легальний статус», 2012. 144 с.

Регіональна політика: правове регулювання. Світовий та український досвід». Видання друге, доповнене / за заг. ред. А. Ткачука. К. Леста, 2011.

Джон П. Кретцман, Джон Л. Малкнайт «Розбудова громад за рахунок внутрішніх ресурсів. Шлях до відкриття й мобілізації ресурсів громади»; переклад з англ. К : Четверта хвиля, 2006. – 256 с.

Методичний посібник для учасників Всеукраїнського конкурсу проектів та програм розвитку місцевого самоврядування. К., 2014.

Смешко О. Г. Региональная экономика: факторы развития: монография. СПб.: Издательство Санкт-Петербургского университета управления и экономики, 2014. 266 с.

Гранберг А. Г. Основы региональной экономики: учебник для вузов / Гос. ун-т Высшая школа экономики. 5-е изд. [стер.]. М.: Изд. дом ГУ ВШЭ, 2006.

Petro Gudz&Iryna Dawydenko... Support System of Solutions for Planning Sales Activities in the Tourism Industry. International Journal of Engineering and Advanced Technology (IJEAT). ISSN: 2249-8958, Volume-8 Issue-6, August, 2019. P. 3979-3983
<https://www.ijeat.org/wp-content/uploads/paper/s/v8i6/F9082088619.pdf> Scopus

Gudz P., Gudz M., Vdovichenko O., Tkalenko O. (2020) *Scientific Approaches for Planning the Architecture for Urban Economic Space*. In: Onyshchenko V., Mammadova G., Sivitska S., Gasimov A. (eds) Proceedings of the 2nd International Conference on Building Innovations. ICBI 2019. Lecture Notes in Civil Engineering, vol 73. Springer, Cham https://link.springer.com/chapter/10.1007%2F978-3-030-42939-3_57

Гудзь П.В. Гудзь М.В. Публічне адміністрування регіональним і локальним туристичним розвитком на основі узгодження інтересів учасників ринку с.112-136. Перспективи розвитку туризму в Україні та світі: управління, технології, моделі. За ред. проф. Матвійчук Л.Ю. Луцьк: вид-во Луцький національний технічний університет, 2019. 256с.

Гудзь П.В., Гудзь М.В. Вплив громадських організацій на формування згуртованості мешканців територіальних громад. Механізми управління розвитком територій: зб. наукових праць у 2 ч. Ч. 1. Житомир: Поліський національний університет, 2021. с.27-32.

Гудзь П. В. Роль ОТГ в новій конфігурації економіки регіонального простору. Економіка та право. 2018. № 2 (52).С. 24-34.

T Pulina, N Shmygol, N Somych, O Narivs' kyi, P Gudz (2021) Determination of the Clustering Potential of the Machine-Building Industry in Zaporizhzhia Region, SHS Web of Conferences 100 IV Международный научный конгресс Society of ambient intelligence 2021, Апрель 12-16, 2021.

Gudz P. Defining the economic profile of integrated territorial communities с.69-81.Ensuring the socio-economic development of united territorial communities in the paradigm of governance. Collective monograph. For order. prof. Gudz P. Zaporizhzhia, 2020. 234 p.

Нормативно-правові документи

«Цілі Сталого Розвитку: Україна. Національна доповідь. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, 2017. 182 с.

Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки Урядовий кур'єр від 14.08.2020 — № 156

Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 р. № 430 (Офіційний вісник України, 2018 р., № 52, ст. 533),

Енергетична стратегія України на період до 2035 року “Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність”, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 р. № 605,

Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року, Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 16, ст.70

Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 820 (Офіційний вісник України, 2017 р., № 94, ст. 61),

Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2016 р. № 932,

Національний план дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням, схвалений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 березня 2016 р. № 271;

Рішення Координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель та опустелюванням, утвореної згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18 січня 2017 р. № 20 (Офіційний вісник України, 2017 р., № 10, ст. 16),

Державна програма розвитку регіону українських Карпат на 2020-2022 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2019 р. № 880 (Офіційний вісник України, 2019 р., № 86, ст. 51)

Стратегія регіонального розвитку Запорізької області на період до 2027 року Рішення обласної ради від 12.12.2019 № 134

Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 932 "Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів".

Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.03.2016 № 79 "Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації"

Інформаційні ресурси

Інтернет-портал для управлінців Менеджмент.com.ua [Електронний ресурс]. URL: <http://www.management.com.ua/cm/>

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс].
URL: <https://www.nssmc.gov.ua/>

Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.portal.rada.gov.ua>.

Офіційний сайт Державного агентства України з інвестицій та розвитку. URL:
<http://in.ukrproject.gov.ua/>.

Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL:
<http://www.ukrstat.gov.ua>.

Офіційний сайт Національного агентства України з питань державної служби. URL:
<http://www.nads.gov.ua/control/uk/index>.

© НУ «Запорізька політехніка», 2022 рік